

Stichting KAMermuziek Amsterdam

KAM4 Zondagmiddag

Zondag 15 januari 2012

Het Concertgebouw

Amsterdam

Kleine Zaal, 14.15 uur

Antonin Dvorák (1841-1904)

Drie dansen uit 'Slavische dansen' opus 46

* Nr 2 - Allegretto Scherzando (Dumka)

* Nr 4 - Tempo di minuetto (Soudedská)

* Nr 8- Presto (Furiant)

W.A. Mozart (1756-1791)

Pianokwartet nr. 1 in g KV 478

* Allegro, in G minor

* Andante, in B-flat major

* Rondo (Allegro), in G major

- pauze -

Antonin Dvorák (1841-1904)

* Allegro, ma non tanto

* Dumka: Andante con moto

* Scherzo (Furiant): molto vivace

* Finale: Allegro

Tetra Lyre Pianokwartet

Nana Kawamura *viool*

Tony Nys *altviool*

Geert de Bièvre *cello*

Jan Michiels *piano*

Tetra Lyre is een organisch gegroeid ensemble van gelijkgestemde musici. Alle musici hebben een stevige ervaring opgebouwd in de kamermuziek of als solist. De basis van het ensemble wordt gevormd door een pianokwartet - Nana Kawamura (viool), Tony Nys (altviool), Geert De Bièvre (cello), Jan Michiels (piano) - dat vanuit de grote canon van het negentiende-eeuwse kamermuziekrepertoire de muziekgeschiedenis verkent, met als leidraad 'Ascolta!' – de uitroep van Prometheus in 'Prometeo' van Luigi Nono: de traditie als grote en eigentijdse uitdaging.

Met deze vaste kern worden uiteenlopende programma's gespeeld. Natuurlijke spontaneïteit gaat samen met gedreven, intens en intelligent musiceren. Klassieke en romantische kamermuziek staat vaak op het programma. Maar ook bekend, minder bekend, hedendaags repertoire en creaties komen aan bod.

Binnen een thematische opzet van een concert of concertserie en vanuit een pure kamermuziekattitude maakt Tetra Lyre ook met collega-musici authentiek geïnspireerde vertolkingen en programma's.

In Diapason werd hun eerste cd met de twee pianokwartetten van Dvorák zeer lovend onthaald: 'La comparaison avec l'ancienne version de référence des Julliard et Firkusny est passionnante. La légèreté du piano apporte une lisibilité et une fraîcheur qui renouvellent notre écoute (...) ils mettent en évidence, avec un raffinement rare, les plus infimes détails de ces partitions inventives et variées[...]'

Antonín Dvorák (1841-1904)

Drie Slavische dansen uit opus 46

Weinig composities zijn artistiek én financieel zo'n groot succes geworden als de Slavische dansen van Antonín Dvorák. Hij componeerde de eerste serie van acht dansen in 1878 op verzoek van zijn uitgever Simrock. Geen noot ontleende hij rechtstreeks aan bestaande (volks)muziek, alle muziek is origineel. Dvorák had de Boheemse folklore gewoon in het bloed. Een tweede serie (opus 72) volgde na flink aandringen van de uitgever in 1887. Oorspronkelijk zijn de stukken, net als de Hongaarse dansen van Brahms, voor pianovierhandig geschreven. Zodra bleek hoe zeer klavierwerken in de smaak van het grote publiek vielen, leverde Dvorák meteen een orkestrale versie. Nadien is de muziek voor vele andere combinaties bewerkt. Vanmiddag hoort u drie dansen uit de eerste serie in een zetting voor pianokwartet.

Nr 2 in e: *Allegretto Scherzando*. De vorm van de dans is ontleend aan de 'Dumka', afkomstig uit de Oekraïne. Kenmerkend zijn de wisselingen van snelle, vrolijke passages met langzame, elegische episodes.

Nr 4 in F: *Tempo di minuetto*. Dit menuet is gestoken in het jasje van een 'Sousedská', de Boheemse variant van de Oostenrijkse Ländler.

Nr 8 in g: *Presto*. De uitsmijter van de serie. Het is een 'Furiant', razendsnel en opwindend, afwisselend in twee- en driekwartsmaat.

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
Pianokwartet in g KV 478

Mozart mag worden beschouwd als de uitvinder van het pianokwartet. Later componeerden Van Beethoven, Mendelssohn-Bartholdy, Schumann, Dvorák, Brahms en nog vele anderen voor dezelfde combinatie van piano en strijktrio. Vakgenoten in de tijd van Mozart vonden het een tamelijk 'onbezonnen' daad om pianokwartetten voor amateurs te schrijven, die alleen uitgevoerd en geapprecieerd konden worden door connaisseurs van 'musica di camera'. De uitgever Hoffmeister, die drie van dit type werken bij de componist besteld had, oordeelde

dat het pianokwartet in g veel te moeilijk was. Zo'n stuk verkoopt niet! Hij maakte met Mozart een deal: de componist mocht het al uitbetaalde (en ongetwijfeld reeds bestede) voorschot behouden onder voorwaarde dat hij de overige twee bestelde kwartetten nimmer zou componeren. Toch bleek dat de upper ten, die graag met iets nieuws wilde epateren, het medium pianokwartet wel interessant vond. Een criticus in de 'Journal des Luxus und der Moden' beschrijft hoe het beoogde effect meestentijds door de middelmatige uitvoeringen en het gebruikelijke rumoer in de salons jammerlijk verloren ging. Nee, de twee veeleisende en conceptueel ingewikkelde pianokwartetten van Mozart (KV 478 uit 1785 en het tweede, in 1786 bij Artaria uitgegeven KV 493) kwamen (en komen) alleen tot hun recht indien ze in de concertzaal door professionals ten gehore werden (en worden) gebracht. De componist bespeelde bij leven zelf het klavier of de altviool.

Het eerste deel, *Allegro*, van het duistere pianokwartet in g is in sonatevorm gegoten. Twee contrasterende thema's: het eerste kordaat en haast opstandig en het neventhema lieflijk en zangerig. Merk op hoe vanzelfsprekend Mozart de verschillende klankelementen van de instrumenten met elkaar in harmonie brengt. Het smartelijke thema van het *Andante* wordt door de piano voorgedragen. In het vervolg laat Mozart de toehoorders horen hoe je smart door lyriek kunt verzachten. Het rusteloze slotdeel, *Rondo: Allegro moderato*, liet bij de première op 16 oktober 1785 het publiek in verbijstering achter.

Antonín Dvořák (1841-1904)

Pianokwartet in Es opus 87

In de zomermaanden van 1889 trok Antonín Dvořák zich terug op zijn geliefde zomerverblijf 'Vysoká' om daar in alle rust fijne muziek te componeren. Onder die ideale omstandigheden ontstonden de pianocycli 'Poëtische Stemmingen', opus 85, de majestueuze achtste symfonie in G, opus 88 en het schitterende pianokwartet in Es opus 87, dat vanmiddag wordt gespeeld.

De rijkdom aan muzikale invallen, wisselingen in stemming en de kleurrijkheid van de instrumentatie maken het eerste deel, *Allegro con fuoco*, tot een nimmer de aandacht loslatende beweging. De harmonieën zijn gewaagd, de sprongen naar andere toonsoorten verrassend en de intervallen - met name in het hoofdthema - gedurfd. De stralende melodie die uit het aanvankelijk unisono gebrachte notenmateriaal tevoorschijn komt, is hemels. Het lyrische neventhema komt pas na een lange aanloop tot wasdom. In de doorwerking is de nodige conflictstof ingebakken. De

motieven worden op haast Beethoviaanse wijze hardnekkig herhaald. Opmerkelijk zijn de wegstervende tremolandi die viool en alt aan het slot spelen. Dit is muziek van een begenadigde componist, die complexe structuren niet mijdt en er toch in slaagt steeds toegankelijke muziek uit zijn pen te laten vloeien. Het *Lento* is een mijmering waarin achtereenvolgens vijf onderscheiden, maar aan elkaar verwante melodieën worden geëxposeerd en vervolgens in gewijzigde instrumentatie worden gerecapituleerd. In het vierde lied bereikt het deel zijn emotionele hoogtepunt. Hoe genoeglijk het daar moet zijn geweest in het vakantiehuisje in de bossen van Vysoká horen we in het charmante *Allegro moderato grazioso*. 'Tempo di Ländler' of 'di Valse' zou een rake aanduiding van deze luchthartige muziek kunnen zijn. Het snelvoetige trio is hitsig, tikje zigeunerachtig. Je ziet de rokken van de rondtollende dames opbollen. Dvořák's lievelingsinstrument was de altviool. Vandaar die allerm minst ondergeschikte bijdrage van de alt in dit pianokwartet, anders dan de opvolger die de altviool in ensemblespel dikwijls is beschoren. Zo laat hij het instrument in zijn hoogste registers het zangerige neventhema in het overigens goeddeels dansante *Finale: Allegro ma non troppo* introduceren. Openingsdeel en finale zijn uit hetzelfde complexe maar aanstekelijke hout gesneden.

Han van Tulder (www.hanvantulder.nl)

Het volgende concert in de serie KAM4 is op zondag 12 februari: Otine van Erp, Eddie Franken & Lizet van Beek spelen werken van Grieg, Rodrigo, Gubaidulina e.a..

**Wilt u de programmering van de KAM steunen?
Word Vriend van de KAM!**

De Vrienden van de KAM leveren een belangrijke bijdrage aan de programmering.

Meer informatie op www.kamconcerten.nl

De mooiste CD winkel in Amsterdam, Concerto, verzorgt de CD verkoop bij een aantal concerten.

Vrienden van de KAM krijgen 10% korting op de aankoop tijdens KAMconcerten.

Wilt u op de hoogte gehouden worden van de activiteiten van de KAM? Meld u dan nu aan voor de nieuwsbrief op www.kamconcerten.nl

Stichting KAMermuziek Amsterdam

Herengracht 51

1015 BC Amsterdam

T: 020 6812100

www.kamconcerten.nl